

Darba aizsardzības organizēšana nelielos būvlaukumos

Būvlaukumi veido darbības zonu, kurā nodarbinātie ir pakļauti īpaši lieliem riskam – gandrīz 13 no katriem 100 000 būvniecībā nodarbinātajiem iet bojā darbā, kas ir gandrīz trīs reizes vairāk nekā vidēji citās ekonomiskās darbības nozarēs (pieci no katriem 100 000) (!). Būvniecības

nozārē strādājošie ir pakļauti arī plašam veselības problēmu spektram – no azbestozes līdz muguras sāpēm, roku vibrācijas sindromam un ādas bojājumiem saskarē ar cementu. Šī faktu lapa sniedz pamata norādījumus attiecībā uz darba aizsardzības organizēšanu būvniecībā, tomēr tā nevar dot detalizētus padomus katrā individuālā gadījumā. Ja jums pirms darba uzsākšanas nepieciešama papildu informācija, ieteicams vērsties pie kompetentas institūcijas vai kompetenta speciālista.

Pirms sākas darbs būvlaukumā

Darba aizsardzības pasākumi jāplāno jau pirms praktiskas būvdarbu uzsākšanas (izpildes posma), tās laikā un arī pēc būvdarbu pabeigšanas. Darba vides riska novēršana un samazināšana ir ekonomiski izdevīgāka un vieglāka, pirms sākas darbi būvlaukumā, piemēram:

- ieviešot atbilstošus darba aprikojuma iegādes principus, piemēram, iegādājoties iekārtas ar zemu trokšņa līmeni un nelielu vibrāciju,
- rīkojot konkursus, nosacījumos iekļauj prasību ievērot darba aizsardzības prasības (kā minimums, ievērot nacionālo likumdošanu),
- darba procesu plāno tā, lai pēc iespējas samazinātu riskam pakļauto darbinieku skaitu, piemēram, paredzot trokšņainu darbu veikšanu tad, kad tie varētu skart vismazāko darbinieku skaitu,
- veicot attiecīgus pasākumus pirms būvdarbu uzsākšanas (piemēram, plānojot, apmācot, organizējot iepazīstināšanu ar darba apstākļiem un uzturēšanas darbiem būvlaukumā),
- izstrādājot darba aizsardzības pasākumu plānu efektīvām konsultācijām un nodarbināto līdzdalībai par darba aizsardzības jautājumiem,
- nodrošinot to, ka visas personas, ieskaitot brigadierus, ir apmācītas un spējīgas izpildīt savus uzdevumus, neapdraudot ne savu, ne citu darbinieku veselību vai dzīvību.

Uzraudzība būvlaukumā

Darbuzņēmējiem un būvdarbu vadītājiem jāsadarbojas un jāaizsargā darbinieku drošība un veselība. Tas sasniedzams:

- pasargājot visus darbiniekus no riska,
- novērtējot riskus, no kuriem nav iespējams izvairīties,
- likvidējot riska avotus,
- nodrošinot darbinieku aizsardzību ar kolektīvajiem aizsardzības līdzekļiem,

- lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus, ja no riska nav iespējams izvairīties citādi,
- izstrādājot avārijas pasākumu plānu,
- informējot darbiniekus par pastāvošajiem riskiem un to samazināšanas iespējām,
- nodrošinot atbilstošu apmācību.

Nenovēršamo risku novērtēšanas process tiek saukts par riska novērtēšanu. Šī procesa gaitā jākonstatē:

- potenciālie riski (draudi),
- riskam pakļautie darbinieki un iespējamo seku smaguma pakāpe,
- riska iespējamības pakāpe,
- pasākumi, kas nepieciešami, lai novērstu vai samazinātu darba vides risku,
- kādi pasākumi jāveic vispirms.

Jāveic risku ierobežošanas pasākumi, jānodrošina pasākumu efektivitāte un atbilstība likumdošanas prasībām.

Galvenie riski

Būvlaukumā pastāv dažādi riski drošībai un veselībai, tajā skaitā:

- krišana no augstuma,
- negadījumi saistībā ar transporta līdzekļiem,
- elektrotraumas,
- apbēšana zemes darbu laikā,
- krītoši priekšmeti,
- azbesta šķiedru ieelpošana,
- muguras traumas, pārnēsājot smagus priekšmetus,
- saskare ar bīstamām vielām,
- dzirdes traucējumi darbos ar augstu trokšņa līmeni.

Darbinieku instruktāža

Darbinieku instruktāža darba aizsardzības jautājumos ir ne tikai likumdošanas prasība, bet arī efektīvs veids, kā panākt, lai darbinieki ievērotu darba aizsardzības prasības un veiktu nepieciešamos darba aizsardzības pasākumus. Darbinieki jākonsultē par attiecīgajiem pasākumiem, it īpaši pirms jaunu tehnoloģiju vai produktu pielietošanas.

Papildu informācija

Šī faktu lapa izveidota, lai atbalstītu 2004. gada Eiropas Nedēļu par drošību un veselības aizsardzību darbā. Citas faktu lapas un papildu informācija par būvniecības jautājumiem pieejama <http://ew2004.osha.eu.int>. Informāciju par Latvijas darba aizsardzības tiesību aktiem skatīt <http://osha.lv> sadaļā "Tiesību akti".

(!) Eurostat, "Statistika fokusā – ledzīvotāji un sociālie apstākļi", 3. tēma, 16/2001.

Kontroljautājumu saraksts

Šajā sarakstā apkopoti tikai jautājumi par biežāk sastopamajiem riskiem nelielos būvlaukumos. To var izmantot par izejas punktu, meklējot iespējamus riskus, bet tas nevar aizstāt pilnu riska novērtējumu, jo šāds īss saraksts nevar ietvert visus riskus (²).

Kontroljautājumi risku novēršanas pasākumiem

- ✓ Vai bīstamās vielas būvlaukumā tiek pareizi glabātas un izmantotas?
- ✓ Vai tiek veikti atbilstoši aizsardzības pasākumi, lai novērstu vai samazinātu saskari ar putekļiem (piemēram, koka, cementa, smilšu putekļiem)?
- ✓ Vai būvlaukumā ir azbests?
- ✓ Vai visi strādnieki būvlaukumā lieto atbilstošus galvas aizsardzības līdzekļus un aizsargapavus?
- ✓ Vai ir iespējams samazināt risku bez individuālo aizsardzības līdzekļu (IAL) izmantošanas?
- ✓ Vai darbinieki izmanto savam darbam atbilstošus IAL?
- ✓ Vai visām attiecīgajām iekārtām, mašīnām un aprīkojumam (ieskaitot IAL) ir "CE" marķējums, kā arī atbilstoši apzīmējumi un lietošanas instruktažs?
- ✓ Vai būvlaukums ir nožogots, lai novērstu nepiederošu personu iekļūšanu?
- ✓ Vai ir veikti atbilstoši pasākumi, lai novērstu risku sabiedrībai (piemēram, garāmgājējiem pie būvlaukuma)?
- ✓ Vai ikviens var droši nokļūt savā darba vietā un tur droši strādāt? Piemēram, vai pieeja sastatnēm ir droša?
- ✓ Vai ir izvietotas atbilstošas drošības zīmes (piemēram, satiksmes virzieni, aizliegumi ieiet nepiederošām personām)?
- ✓ Vai būvlaukums ir sakārtots, labi apgaismots un izplānots?
- ✓ Vai darbiniekiem ir nodrošinātas pietiekamas sadzīviskās ērtības (piemēram, tualete, dušas utt.)?
- ✓ Vai ir veikti nepieciešamie ugunsdrošības pasākumi (piemēram, izvietoti ugunsdzēsīgie aparāti, izplānoti evakuācijas ceļi)?
- ✓ Vai ir nodrošināta pirmās palīdzības sniegšana?
- ✓ Vai esošās elektropārvades līnijas (gaisa un zemes kabeli) ir apzinātas, un vai ir iekārtotas sistēmas darbam ar tām?
- ✓ Vai ir veikti pasākumi elektrosistēmu drošībai?
- ✓ Vai transporta līdzekļu un cilvēku plūsmas ir nošķirtas?
- ✓ Vai transporta līdzekļu un iekārtu vadītāji ir pareizi apmācīti un, ja tas nepieciešams, saņēmuši atbilstošas apliecības?
- ✓ Vai satiksmes ceļi tiek uzturēti drošā kārtībā?
- ✓ Vai darbojas mašīnu drošības iekārtas (piemēram, skaņas signāli, aizsargi)?
- ✓ Vai pacelāji un trīši ir pareizi uzstādīti, un tos ir pārbaudījuši speciālisti?
- ✓ Vai visas darba iekārtas un mašīnas ir uzturētas drošā darba kārtībā?
- ✓ Vai sastatnes uzstāda, pārbūvē un nojauc attiecīgi apmācīti darbinieki?
- ✓ Vai periodiski, kā arī pēc nelabvēlīgiem laika apstākļiem (piemēram, stipra vēja) tiek pārbaudīts sastatņu stāvoklis?
- ✓ Vai ir veikti pasākumi, lai nepieļautu darbinieku un priekšmetu krišanu?
- ✓ Vai ir, cik iespējams, novērsta nepieciešamība pēc cilvēku darba smagumu pārvietošanā (piemēram, izmantojot mehāniskas iekārtas)?
- ✓ Vai piegādāto materiālu izmēri un svars ir, cik iespējams, atbilstošs darbam ar tiem, lai samazinātu muguras traumu iespējamību?
- ✓ Vai darbinieki ir apmācīti drošā smagumu celšanā?
- ✓ Vai ir veikts novērtējums, kā samazināt darba izraisītu traumu iespējamību (piemēram, betonēšanā, armēšanā, metināšanā vai krāsošanā)?
- ✓ Vai ir veikti visi pasākumi, lai pasargātu darbiniekus no trokšņa un vibrācijas?
- ✓ Vai ir veikta darbinieku veselības uzraudzība?
- ✓ Vai visur, kur nepieciešams, ir nodrošināta aizsardzība pret krišanu no augstuma?
- ✓ Vai nedrošie jumti un to daļas (piemēram, jumtu stiklojums) ir apzīmēti un viegli pamanāmi?
- ✓ Vai kontrolakas un bedres ir pārsegtas ar apzīmētiem un nostiprinātiem vākiem, lai nodrošinātos pret iekrišanu?
- ✓ Vai iespējams attiecīgo darbu veikt no drošākas pozīcijas nekā saliekamās kāpnes (piemēram, izmantojot pārvietojamās sastatnes)?
- ✓ Vai visi izrakte padziļinājumi ir attiecīgi nostiprināti vai attiecīgi veidoti, lai samazinātu iebrukšanas iespēju?
- ✓ Vai ir nodrošināta aizsardzība pret transporta līdzekļu un cilvēku iekrišanu izraktajos padziļinājumos?
- ✓ Vai atbildīga persona regulāri pārbauda rakšanas darbus?

(²) Minimālās darba aizsardzības prasības būvlaukumos noteiktas Ministru kabineta 2003. gada 25. februāra noteikumos Nr. 92 "Darba aizsardzības prasības, veicot būvdarbus".

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tel. (34) 944 79 43 60, fakss (34) 944 79 43 83

information@osha.eu.int